

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

24 päivänä maaliskuuta 1992

Lausunto n:o 3

Liikennevaliokunnalle

Liikennevaliokunta on kirjeellään 27 päivältä helmikuuta 1992 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 227/1991 vp televiestintälainsäädännön muuttamisesta. Lausuntoa on pyydetty perustuslakivaliokunnan toimialaa koskevilta osilta esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen 29 §:n vaitiolosäännöksistä säätämisyjärjestyskysymyksenä.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vt. osastopäällikkö Vesa Palonen liikenneministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Ilkka Rautio oikeusministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudellista kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Ensimmäisen lakiehdotuksen 29 §:n mukaan poliisilla olisi oikeus saada telelaitokselta teleyhteyteen liittyviä tunnistamistietoja törkeissä rikostapauksissa. Tämä oikeus ei koskisi puhelinkuuntelua eikä muidenkaan tietojen saamista televiestinnän sisällöstä.

Lakiehdotus on johtolauseen mukaan käsiteltävä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Ensimmäisen lakiehdotuksen 29 §:ää on arvioitava hallitusmuodon 12 §:n kannalta, jonka mukaan kirje-, lennätin- ja puhelinsalaisuus on loukkaamaton, mikäli siitä ei ole laissa poikkeusta säädetty. Puhelinsalaisuuden perustuslain turva on hallitusmuodon sisältämästä lakivarauksesta huolimatta katsottava sellaiseksi, ettei tavallisella lailla voida vapaasti säätää millaisia tahansa poikkeuksia puhelinsalaisuudesta,

vaan poikkeusten tulee olla tietyllä tavalla rajoitettuja pääsääntönä vallitsevaan puhelinsalaisuuteen nähden.

Lakiehdotuksen tarkoittama poliisin oikeus saada teleyhteyteen liittyviä tunnistamistietoja koskee kiistatta hallitusmuodossa turvattua puhelinsalaisuutta. Kysymys on kuitenkin puhelinsalaisuuden ydinsisältöön, puhelun sisällön salaisuuden säilyttämiseen verrattuna vähäisemmästä kajoamisesta. Tunnistamistietojen luovutuksen muodossa toteutuvaa puhelinsalaisuuteen puuttumista voidaan jo sinänsä pitää rajoitettuna poikkeamisena hallitusmuodon asanomaisesta perusoikeussäännöksestä.

Voimassa olevan lain mukaan, joka on perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksesta säädetty tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, poliisi saa tunnistamistietoja rikoslain 24 luvun 3 a §:ssä rangaistavaksi säädetyn puhelinhäirinnän selvittämiseksi. Lakiehdotuksen mukaan puhelinsalaisuuteen puuttuminen laajennetaan koskemaan yleisesti sellaisten vakavien rikosten selvittämistä, joista ei säädetä lievempää rangaistusta kuin yksi vuosi vankeutta. Puhelinsalaisuuteen kajotaisiin niin ollen tärkeän ja hyväksyttävänä pidettävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi, mitä on lainsäädäntökäytännössä pidetty sallitun puuttumisen edellytyksenä (vrt. PeVL 4/1986 vp). Lakiehdotus voidaan valiokunnan mielestä 29 §:n estämättä siten käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotettu 29 § jättää kuitenkin avoimeksi joukon kysymyksiä, jotka olisi asianmukaista täsmentää laissa oikeusturvasyistä ja myös sen yleisemmän näkökohdan takia, että ehdotettu sääntely on luonteeltaan kansalaisten perusoikeusuojaa rajoittava. Täsmennystä kaipaavat kysymykset koskevat esimerkiksi sitä, kuka tekee päätöksen tunnistamistietojen käyttöön hankkimisesta, kuinka kauan tunnistamistiedot ovat poliisin käytettävissä ja mitä tiedoille tehdään tutkinnan

päätyttyä. Valiokunta toteaa vielä, että ehdotunlaiset säännökset poliisin rikostutkinnallisista toimivaltuuksista kuuluisivat lakisystemaattisesti arvioiden pakkokeinolakiin eikä niitä olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa teletoimintaa koskevaan erityislainsäädäntöön.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowicz, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Jäätteenmäki,

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että ensimmäinen lakiehdotus voidaan 29 §:n estämättä käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Kaarilahti, Kekkonen, Laine, M. Laukkanen, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö.
